

Un universitar albaiulian predă limba română la o universitate din Norvegia¹

Interviu cu Lucian Bâgiu, scriitor și universitar din Alba Iulia

**An academic from Alba Iulia teaches Romanian language
at a university from Norway**

- Ce caută un albaiulian în Norvegia, ca universitar?

- Cred că vrei să știi cum de am ajuns la Cercul Polar de Nord și dacă nu cumva predau limba română renilor sami (dacă le spui laponi s-ar putea supăra, nu e politically correct), luminați fiind de aurora boreală. Încerc să îți răspund cât mai complet și mai tehnic la întrebare.

Lectoratul de limba română de la Trondheim a fost înființat în data de 5 iunie 2008, prin acordul semnat, la Ambasada României la Oslo, prin ospitalitatea Excelenței Sale Cristian Istrate, între Institutul Limbii Române, reprezentat de d-na director Ionela Dabija și Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (Norwegian University of Science and Technology), reprezentată de prof. univ. dr. Arne Halvorsen, șeful Institutt for moderne fremmedspråk (Department of Modern Foreign Languages).

La nivel academic, interesul manifestat de partea norvegiană se explică în bună măsură prin faptul că prof. univ. dr. Arne Halvorsen este un fin cunoscător al limbii, literaturii și culturii române, autor al primului dicționar româno-norvegian (care conține 25.000 de cuvinte, fiind reeditat în anul 2008 de către Polirom). Institutt for moderne fremmedspråk pune la dispoziția lectoratului de limba română un birou care are în dotare, printre altele, computer conectat la internet, intranet și imprimantă, telefon cu conexiune internă și externă, laptop precum și instruirea în cunoașterea limbii norvegiene.

O contribuție esențială o are de asemenea reprezentanța diplomatică a României în Regatul Norvegiei, prin implicarea generoasă a Consulului Onorific al României la Trondheim, domnul Terje Roll Danielsen, distins om de afaceri norvegian. Institutt for moderne fremmedspråk al Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet are o îndelungată tradiție a studierii limbilor engleză, franceză și germană inclusiv la nivel doctoral, acestora adăugându-li-se studii europene la nivel de licență, limba spaniolă – curs de un an, precum și module de limbă franceză, germană, spaniolă, italiană, japoneză, rusă. În ianuarie 2009 (semestrul de primăvară) a debutat și cursul opțional de limba română. Cursul este destinat studenților tuturor specializărilor și este împărțit în Română 1 și Română 2, fiecare având câte 7,5 credite și presupunând verificări pe parcurs (examinare orală și dictare) și câte un examen final scris de patru ore. În „semestrul-pilot” al acestui curs, studenții norvegieni au manifestat un interes real, optând pentru studiul inedit al acestei limbi cursanți de la o mare varietate de specializări de licență, în special lingvistică, dar și literatură europeană, studii politice, media, infrastructură de mediu, tehnologie.

- De ce Norvegia? Mă gândesc la faptul că cei care merg în Occident aleg Anglia, Olanda, Germania, Franța, SUA.

¹ În „Informația de Alba”, 23 aprilie 2009.

- Poate tocmai de aceea. Dintre țările enumerate de tine (de ce nu ai inclus și Canada?) una singură m-ar atrage imaginar, Anglia, dar aici sunt desigur subiectiv și, de altfel, e posibil să fiu crunt dezamăgit. Opțiunea mea pentru Regatul Norvegiei este, ca mai mereu în viață, o combinație de fascinație personală și pragmatism obiectiv. Am avut dintotdeauna o considerație aparte pentru modelul (în special social) propus lumii de țările scandinave și pot spune, acum, că așteptările nu au fost deloc simple amăgiri și dulci iluzionări, ba dimpotrivă, realitatea de aici este cu mult superioară a ceea ce cunoaștem în țară (Norvegia este statul cu cel mai ridicat indice al dezvoltării nivelului de trai, probabil unul dintre motivele pentru care cetățenii acesteia au respins, până în prezent, propunerea de a deveni membri ai Uniunii Europene). Am ezitat să plec (sau să încerc să plec) în cadrul altor lectorate în lume, dar când s-a ivit oportunitatea Trondheim mi-am depus dosarul cu sufletul împăcat. Nu este însă chiar atât de ușor cum poate să pară la prima vedere, în sensul că de plecat - tragi aer în piept și decolezi, greul începe după aceea, de la aterizare încolo. Luând totul de la zero absolut, aici, pot spune acum, după cinci luni, că am stabilit un cap de pod notabil. Prin urmare, jacta alea est.

- De ce pleacă universitarii români în Occident? Nu există o mulțumire față de ce se întâmplă acasă sau față de ce este aici?

- Apreciez răspunsul implicit. Nu este cazul să fac eu un rechizitoriu al sistemului universitar românesc. De altfel, în secunda imediat următoare, corul ar replica antifonic (să ne imaginăm - doar? - a fi personajele unei tragi-comedii) că nu sunt eu în măsură să emit judecăți de valoare. Însă evidențele vorbesc de la sine, pentru cine vrea să le observe. După umila mea opinie, privind și comparativ, aș îndrăzni să constat că sistemul universitar românesc nu este nici profesionist, nici competitiv. Pe de altă parte, nu toți universitarii români pleacă în Occident, ci doar cei care vor și, mai ales, cei care pot. Printre prevederile legale injuste și care conduc la deficiențe majore remarc în mod negativ promovabilitatea cadrului didactic universitar în primul rând nu pe criteriul calității și al performanței profesionale, ci al vechimii în câmpul muncii, factor care conduce inexorabil la plafonare și chiar la faliment. Apoi există o discrepanță enormă și prea adeseori slab justificabilă între salarizarea oferită unui profesor universitar și unui asistent universitar, o injustiție cu atât mai mare cu cât fondul nu dublează întotdeauna forma. Nu în ultimul rând trebuie amintite condițiile de a profesa, rizibile în țară în comparație cu cele din Occident, dacă este să mă refer doar la fondul de carte al bibliotecilor precum și la oportunitatea de a publica în reviste într-adevăr relevante. În fine, studentul optează, în Occident, să îți fie discipol pentru că are un real interes în ceea ce îi oferi intelectual, și nu doar pentru a obține o diplomă pompoasă - și dureros de inutilă. Și, să nu uităm, statutul: un universitar în Occident este un intelectual deservit de personalul administrativ și nu invers. Am amintit doar unele dintre realitățile obiective și oficiale, restul e tăcere.

- Cum se materializează prezența ta acolo? Prin cursuri, cărți, poezii, romane?

- Informal îți pot spune că nu de puține ori novicii norvegieni în ale limbii române m-au uimit cu întrebări care depășeau ținta lecției de zi, de genul: de ce este „copiii” cu trei de „i” (la această întrebare nu puțini români, unii studenți filologi, meditează mereu îndelung); care este subiectul în propoziția „Ei îi plac merele.”?; „doamnei” este în cazul genitiv? Asta în condițiile în care morfologia limbii române este un adevărat coșmar față de cea a limbii norvegiene (amintesc doar conjugarea verbului la indicativ prezent, pentru care norvegiana are o singură formă iar româna zeci, în funcție de terminația infinitivului; de asemenea, modul conjunctiv, o prezență elementară a limbii române, dar cvasiinexistent în norvegiană; prin comparație cu

acestea, dubla negație „niciodată nu” a verbului, deși perfect ilogică, a fost însușită „en passant”). Destul. Între activitățile extracurriculare desfășurate în cadrul lectoratului, pentru promovarea culturii și civilizației românești în rândul studenților norvegieni, amintesc în primul rând serile de film românesc.

- Când te vei întoarce acasă? Îți vei relua postul la Universitate?

- De acum depinde în mai mică măsură de mine. Mandatul unui lector de limba română în străinătate este, conform prevederilor legale, de minimum trei ani și maximum șase, după îndeplinirea căruia lectorul se întoarce la postul de unde a fost detașat la plecare. Îmi este greu să apreciez ce se va întâmpla exact peste atâția ani, însă pentru moment mă simt foarte bine la Trondheim, am satisfacții profesionale fără precedent și am pornit pe un drum lung de care mulți își leagă mari speranțe. Am, așadar, o responsabilitate deloc neglijabilă pe care înțeleg să mi-o asum la justa ei valoare. În rest, viața va decide pentru noi toți.

- Cum sunt percepuți românii în Norvegia? Sau universitarii români? Ce știi ei despre România, despre cultura românească?

- Pe cât de exotic este Regatul Norvegiei pentru România, pe atât de necunoscută este, în principiu, cea din urmă pentru nordici. Universitari români nu prea sunt pe aici, deși personalul academic este extrem de cosmopolit. Decât să înșir platitudini, mai bine să punctez câteva surprize plăcute. La primul meu curs, luni, 12 ianuarie 2009, la ora 8.15, în sală era un domn la vreo 50 de ani care s-a prezentat politicos și mi-a cerut acordul să asiste la cursuri, el nefiind student. Motivul? Are ca prieteni o familie din.. Berghin, jud. Alba! Inutil să îți spun stupefacția reciprocă (ne căutam cunoștințe comune din Sebeș). Apoi prof. univ. dr. Arne Halvorsen, șeful Institutt for moderne fremmedspråk, a fost sărbătorit în februarie printr-un prânz festiv cu ocazia împlinirii a șaptezeci de ani. Deschiderea reuniunii mai mult decât amabile au asigurat-o patru tinere doamne din personalul administrativ al Departamentului, care au dansat (impecabil) o bănățeană, îmbrăcate fiind în costume populare maramureșene (inclusiv opinci). Închiderea a fost asigurată (și prelungită) de țuica de Maramureș (se cuvine a-i spune atunci palincă). Și suntem la cinci sute de kilometri doar de Cercul Polar... În ceea ce îți privește pe studenți, le-au fost înmânate materiale promoționale cultural-artistice despre România în limba engleză, DVD-uri și broșuri referitoare la provinciile istorice ale țării, puse la dispoziție de Ambasada României la Oslo. Nu în ultimul rând, li s-a oferit posibilitatea de a lectura unele opere literare românești, traduse în limba norvegiană.

- Când va apărea viitoarea ta carte?

- Deocamdată am ajuns pe o insulă. Când voi arunca un răvaș în ocean știu doar valurile.

*Lucian Bâgiu,
22 ianuarie 2009, Trondheim, Norge*

A consemnat Iulian Brok